הרב **פנחס שפירא**
אב"ד 'שערי שלום' ומחבר שו"ת 'בריתי שלום'

בעניין כתיבת גט שלא במקום הבעל ומינוי שליח הולכה ע"י הבעל דרך ה"סקייפ", ונוסח ההרשאה

בס"ד, עש"ק לסדר "וכתב לה ספר כריתת ונתן בידה" התשע"ט

למע"כ הגאון האדיר רבי ... שליט"א בעהמח"ס ... ורב ק"ק ... בעיה"ק ירושלים תובב"א

אחשמעכת"ה וש"ת לאוי"ט אכי"ר

הנני בזה, אחר בקשת המחילה, בשורות קצרות אודות מה ששלחתי למוהר"ר ... שליט"א (המשמש כסופר גיטין בבד"צ ...., ולאחרונה גם החל לכתוב גיטין בביד"צ דידן) לשאול קמיה הדר"ג אודות הבעל הנמצא בחו"ל, ומפאת סיבות שונות אין שום אפשרות לשכנעו לסדר כתיבת הגט בביד"צ אשר במקום מושבו (באחת ממדינות אירופה). ולשלוח להתם בית דין שלם הוא דבר הכרוך בדמים מרובים, כמובן, וגם איכא למיחש לזילותא של כבוד הבד"צ דשם, ואולי אף להוצאת לעז על גיטיהן. וממ"נ, אם ייצאו לסדר הגט בעיר שאין שם בי"ד - הלא אין מסדרין לכתחילה בעיר חדשה אשר טרם הוקבע שמה, ובעיר ישנה הרי כבר יש שם בי"ד, ואיכא למיחש כאמור. וע"כ הצעתי בעוניי שימנה שם הבעל סופר ושני עדי חתימה, הכל בפניהם, ואח"כ יבואו שלושתם כאן לארה"ק בביד"צ דידן, ונסדר בסיד"ש כתיבת וחתימת הגט כדת וכדין על צהיו"ט, ואז יישלח הגט ע"י שליח הולכה אל הגאון הרב ... שליט"א מניו יורק, אשר יתמנה להיות שליח שני כרצון הבעל, והוא ימסור הגט לידי האשה בביד"צ ...., והכל יבא על מקומו בשלום.

ומצד מינוי השליחות, הנה לא מיבעיא לדעת המהרש"ג (ח"ב סימן ר"נ) הסובר להתיר אף את מינוי הסופר ועדי החתימה ע"י הטלפון, וכ"ה גם דעת שו"ת שערי דעה (ח"א סימן קצ"ד), וטעמם הוא שזהו הוי כמו שמיעת קולו של הבעל ממש, אלא אף למאי דמבואר בשו"ת בית יצחק (חאה"ע ח"ב סימן י"ג בהג"ה) שחולק עליהם מטעם שאין זה נחשב קולו של הבעל ממש, וע"כ סובר להקל רק לגבי מינוי שליח (שבזה הרי לא בעינן לקולו ממש אלא סגי אף במינוי בפני שני עדים), אך הלא עכ"פ בזה גם הוא דעתו להקל.

[ומש"כ שם בריש דבריו שיש להתיר במקום שיש חשש שתפול לפני יבם קטן, ומשמע שלכתחילה לא. הנה, מלבד מה שגם כאן הוא מקום עיגון, וכאמור לעיל, ואף יש לחוש בנדו"ד שתפנה אל בית הדין הרפורמי המתכסה בכסות אורתודוקסית כביכול ("הבינלאומי לענייני אישות") ויתנו בידה "היתר" נישואין בלא גט רח"ל ותסבור בטעות שיכולה לסמוך עלייהו. יתר על כן, הלא אפשר לפרש את דברי הבית יצחק שלא התיר זאת לכתחילה רק מחמת מאי דמפורש בהמשך דבריו, שאין זה ברור לחלוטין אליבא דכו"ע שמהני טביעות עין דקלא בלא ראייה ממש. ואף מאי דמציע בהמשך, שעצהיו"ט יעשו באופן שיעמדו שני עדים בעת שהאשה מדברת לתוך המכונה וגם יעמדו שני עדים אצל השליח למען ישמעו כי הוא נעשה שליח, מלבד זה

שאפשר לפרש בדבריו שבאופן כזה שרי אף לכתחילה, אך גם אי נימא שכוונתו שגם באופן שכזה אי"ז לכתחילה ממש, מ"מ נראה לפרש דזהו משום שהדבר תליא בפלוגתת הראשונים בגדר "חצי דבר". דבשלמא לשיטת הר"י ל"ה חצי דבר, כיון שכל כת עדים ראתה כל מה שהיתה יכולה לראות, אך לדעת הרי"ף גם זה הוי חצי דבר מאחר שלא מהני עדות כת אחת בלא עדות כת השניה (וכך מצינו באמת להבית יצחק עצמו, בתשובה שבחאה"ע ח"ב סימן ט"ז, דחייש לדינא לשיטת הרי"ף הנ"ל). וגם י"ל דבמציאות קשה היה בימיהם לכוין את השעה המדוייקת אשר בה דיברה האשה יחד עם השעה המדוייקת אשר בה שמע השליח ולידע עפי"ז בבירור גמור שאכן דיברה עמו האשה לעשותו שליח לקבלה, משא"כ בימינו, אשר אפשר לראות את הבעל בדברו אל השליח ולזהותו במראהו ע"י "סקייפ", ויהיה אנן סהדי שאכן זהו האיש הממנה את השליח להולכה א"כ איני רואה בעוניי שום טעם כלשהו שלא יהיה שרי בזה לכתחילה.

ושו"ר שכ"ה מפורש במפתחות לבית יצחק בזה"ל "הגה ואם יצא אל הפועל מכונת טעלעפאט או טעלעטאסקאפ אשר יוכל לראות גם צורת המדבר עפ"י פאטאגראפיע אז יהי' ביותר נקל להתיר עשיית שליח לקבלה ע"י המכונה הנ"ל", עכ"ל, הרי משמע שבאופן כזה מתיר הוא אף לכתחילה.

ועל אף שהוא מיירי בדבר שליחות קבלה, ואילו אנן איירינן בדבר שליחות להולכה, מ"מ להמבואר בדברי מרן השו"ע בסימן קמ"א (סעיף י"ד) ליכא שום חילוק בינותם. ואף למאי דהחמיר בשו"ת דברי אמת (קונטרס י"א סימן כ"ט) שיש לחוש שגם בשליח הולכה לא מהני מינוי שלא בפניו, הא מבואר בדבריו שהטעם לכך הוא משום שמילי לא מימסרן לשליח, ולא מטעם שמחמת דין "לשמה" אין ביכולתו של הבעל למנות שליח שלא בפניו (שלדעת הרמב"ן והרשב"א זהו הטעם לכך שאין יכול הבעל למנות סופר ועדי חתימה שלא בפניהם), ובנדו"ד שהשליח עצמו שומע את המינוי באמצעות הסקייפ בוודאי שלא הוי מילי, ופשוט].

והגם שהתשב"ץ (בח"ג סימן שכ"ו) חידש שאם השליח לא קיבל הגט מיד הבעל ממש הוי כטלי גיטך מע"ג קרקע שאינו כלום, מ"מ בנדו"ד שהשליח הראשון לא הוא זה שימסור הגט לידי האשה, אלא השליח השני אשר יקבל את הגט מידי השליח הראשון, בזה ליכא למיחש למידי וכמ"ש בשו"ת כת"ס חאה"ע סימן צ"ו.

אכן, מצאתי דבר חידוש ופלא למהר"ח אור זרוע (בתשובות החדשות סימן ב', והוב"ד בפסקי ושו"ת מהרי"ק החדשים סימן מ"ו), שכתב "סבורני שבדבר שבערוה לא אמרינן אנן סהדי אע"ג דמהני בממון, כמו הודאת בעל דין כק' עדים". וצ"ל לדעתו דמה שאמרינן שמקודשת ע"י "אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות" זהו דווקא בקידושי ביאה, דהתם הביאה עצמה היא בוודאי מעשה קידושין, אלא שיש דין צדדי דבעינן דעת המקנה ודעת הקונה, ומשא"כ בנידון המהר"ח או"ז, דאיהו איירי בקידושי כסף, דשם אם אין כוונת קנין הרי אי"ז מעשה קידושין כלל. ולפי"ז יש לכאו' מקום לאמר דה"ה לכאן, דמינוי השליח הוי דבר שבערוה, דבלעדי ידיעת מינוי זה אין זה נחשב שהבעל עצמו נתן את הגט לאשה, ושע"כ בעינן עדות גמורה ולא סגי ב"סקייפ", שעל ידו אין לן אלא רק "אנן סהדי".

ואמנם, סוגיין דעלמא אינה כשיטה מחודשת זו של מהר"ח או"ז, אלא כהמבואר בנמוק"י ביבמות (כ"ח ע"א מדפי הרי"ף) בשם הריטב"א משם רבו הרא"ה, וכן בפני יהושע בגיטין (י"ח ע"ב) אליבא דשיטת הרמב"ם, דגם בדבר שבערוה שפיר מהני אנן סהדי.

אך מ"מ, כדי לחוש לשיטת קדמון, ה"ה בעל המהר"ח או"ז, אמרתי להציע אשר ימנה הבעל במקומו את שליח ההולכה בפני שני עדים ויכתבו שם הרשאה, שהרי מדאורייתא לא בעינן לקיום בי"ד על ההרשאה (דהא עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בבית דין), ובדרבנן וודאי שא"צ למיחש לשיטת יחיד של מהר"ח או"ז, וע"כ בצירוף הא שיחזור אח"כ וימנה את השליח שוב (באמצעות הסקייפ) בפני עדים ויכתבו הרשאה שניה ויקיימוה בפני בי"ד, וודאי שליכא למיחש כלל, אף לא למצוה מן המובחר [ומ"מ לתוספת הידור, מוטב יותר שיקיימו גם את ההרשאה הראשונה שם לכה"פ ע"י ג' בני תורה, שאז יהיה ניתן לצרף גם את שיטת המהרי"ט (בח"ב חחו"מ סו"ס מ"ו), שלדעתו בכל קיום בי"ד סגי אף בג' הדיוטות שלא גמירי כלל].

וממילא, מכיון שכתבו כמה אחרונים (יעויין בחידושי טיב גיטין לדף כ"ז ע"א בתוס' ד"ה 'משום בזיון דבעל' ובשו"ת בית שלמה חאה"ע סימן קמ"ב, ויעו"ע בשו"ת משנת אליעזר מהדו"ק סימן כ"ג אות ז') לחשוש שאולי אין אפשרות למנות שליח הולכה קודם כתיבת הגט אא"כ השליח הולכה הוא ניהו הסופר עצמו או אחד מעדי החתימה, ע"כ כדאי להחמיר גם בזה, באופן שהסופר או א' מעדי החתימה יתמנה ע"י הבעל גם להיות שליח להולכה [ואם כתיבת הגט היא בחו"ל, שאז י"א דא"א למנות לשליח את אחד מעדי החתימה, ויש מחמירין שאף לא את הסופר, וכמבואר בפת"ש בסימן ק"כ ס"ק כ"א, אזי יצטרכו לוותר על חומרא זו, שהיא בנדו"ד רק חומרא דחומרא, שהרי באמת הוא ממנה את השליח גם פעם שנית לאחר כתיבת וחתימת הגט, אלא שאנו רוצים לחשוש לדעת יחיד של מהר"ח או"ז, דשמא לא יהני מינוי זה שיהיה באמצעות הסקייפ. וע"כ בוודאי שאין שום חובה לחשוש במינוי הראשון גם לדעת המחמירים שלא מהני מינוי שליח הולכה קודם כתיבת הגט, ואפשר לסמוך בזה על המינוי השני, שהוא כבר ייעשה גם לפני כתיבת הגט וגם לאחר חתימת הגט, וכנהוג], והוא ימנה אח"כ את השליח השני הנוסע לחו"ל, ואח"כ אין מניעה שגם השני יעשה שליח שלישי וכו'.

[אלא שכמובן שבהרשאה ראשונה, שקודם כתיבת הגט, יהיה מן הצורך לשנות מעט מן הנוסח המקובל, והיינו שלא יכתבו "מסר פב"פ לפב"פ גט" אלא "אמר פב"פ לפב"פ הולך גט", "גט" במקום "גט זה" בכ"מ, ולבסוף ישמיטו כל האמור מתיבת "והגט שנעשה עליו" וכו' ורק יסיימו "ובפנינו בטל" וכו', ויכתבו "הגט" במקום "גט זה", וז"פ. ובהרשאה שניה כבר יכתבו הכל כרגיל, מלבד שיצטרכו לכתוב בכ"מ "לעיננו" במקום "בפנינו", וכן בסוף יסיימו רק "ומה שראינו ושמענו" בלא תיבות "ונעשה בפנינו"].

ואחלה פני הדר"ג אשר יראה לעיין בענין, ובטוחני שלאחר עיון מועט ימצא תיכף שהכל הגון וישר לחלוטין.

ואחתום קמיה ביקרא דאורייתא

פנחס שפירא, בית שמש

◆

נספח: נוסחאות לשטרי ההרשאות המתוארים בפנים התשובה

נוסח הרשאה ראשונה (על כך שממנה הבעל שליח הולכה בפניו, אך קודם כתיבת הגט):

בפנינו עדים חתומי מטה ב... בשבת ב... לירח... שנת... למנין שאנו מנין כאן ב... אמר פב״פ לפב״פ להוליך גט וליתנו לאשתו פב״פ או ליד שלוחה וכך אמר לפנינו פב״פ הבעל לשלוחו פב״פ אתה פב״פ הולך גט זה לאשתי פב״פ או לשלוחה ותן אותו לידה או ליד שלוחה בכל מקום שתמצאם ותהא ידך כידי ועשייתך כעשייתי ופיך כפי ודבורך כדבורי ושלוחך כשלוחי ונתינתך כנתינתי ונותן אני לך רשות לעשות שליח בחריקאך ושליח שליח ושליח אחר שליח אפילו עד מאה שלוחים ואפילו בלא אונס עד שיגיע הגט לידה או ליד שלוחה בכל מקום שימצאנם ותיכף שיגיע הגט לידה או ליד שלוחה מידך או מיד שלוחך או מיד שליח שלוחך אפילו עד מאה שלוחים ואפילו בלא אונס תהיה היא מגורשת בו ממני ומותרת לכל אדם ובפנינו בטל פב״פ הבעל כל מודעות שמסר על גט זה ומה שראינו ושמענו ונעשה בפנינו חתמנו עליו שמותינו לראיה והכל שריר וקים

נאום פב״פ עד

נאום פב״פ עד

במותב תלתא בי דינא כחדא הוינא ואסהידו באנפנא תרי סהדי פב״פ ופב״פ על כל הנכתב לעיל וגם חתמו באנפנא ואישרנום וקיימנום כדחזי

נאום פב״פ דיין

נאום פב״פ דיין

נאום פב״פ דיין

נוסח הרשאה שניה (על כך שממנה הבעל את השליח הולכה פעם שניה באמצעות ה״סקייפ״):

לעיננו עדים חתומי מטה ב... בשבת ב... לירח... שנת... למנין שאנו מנין כאן ב... אמר פב״פ לפב״פ להוליך גט וליתנו לאשתו פב״פ או ליד שלוחה וכך אמר לפנינו פב״פ הבעל לשלוחו פב״פ אתה פב״פ הולך גט זה לאשתי פב״פ או לשלוחה ותן אותו לידה או ליד שלוחה בכל מקום שתמצאם ותהא ידך כידי ועשייתך כעשייתי ופיך כפי ודבורך כדבורי ושלוחך כשלוחי ונתינתך כנתינתי ונותן אני לך רשות לעשות שליח בחריקאך ושליח שליח ושליח אחר שליח אפילו עד מאה שלוחים ואפילו בלא אונס עד שיגיע הגט לידה או ליד שלוחה בכל מקום שימצאם ותיכף שיגיע הגט לידה או ליד שלוחה מידך או מיד שלוחך או מיד שליח שלוחך אפילו עד מאה שלוחים ואפילו בלא אונס תהיה היא מגורשת בו ממני ומותרת לכל אדם ובפנינו בטל פב״פ הבעל כל מודעות שמסר על גט זה והגט שנעשה עליו פב״פ שליח להוליכו ככל הכתוב למעלה נכתב ונחתם ב... ב... בשבת ב... לירח... שנת... ועדיו החותמין בו פב״פ ופב״פ ולעיננו בטל פב״פ הבעל כל מודעות שמסר על גט זה וגם לעיננו קבל פב״פ הבעל בחרם שלא לבטל את הגט ואת השליח ומה שראינו ושמענו חתמנו עליו שמותינו לראיה והכל שריר וקים

נאום פב״פ עד

נאום פב״פ עד

במותב תלתא בי דינא כחדא הוינא ואסהידו באנפנא תרי סהדי פב״פ ופב״פ על כל הנכתב לעיל וגם חתמו באנפנא ואישרנום וקיימנום כדחזי

נאום פב״פ דיין

נאום פב״פ דיין

נאום פב״פ דיין